

ПЪРВА ГЛАВА

Бе сковал лют студ, въздухът тръпнеше от напрежение, нетърпелив да посрещне онова, което предстоеше. Светът бе застинал точно в четири следобед. Нищичко не трепваше, ни човек, ни птица; за частица от секундата всичко бе обгърнато от спокойствие и безмълвие. Хората, мъже, жени и деца, бяха като вледенени сред леда.

Човек, застанал сред тях, не би забелязал. Би усетил единствено, че самият той е напълно неподвижен в този почти невидим отрязък от време. Ако обаче бяхте попаднали там и незнайно как успеете да уловите покоя, ако го бяхте пренесли на негатив, както стъклената плака улавя светлината и очаква да бъде проявена по-късно, щяхте да разберете, когато мисълта, споменът е най-сетне проявен, че това е моментът, в който започна всичко. Часовникът започна да тиктака. Удари кръгъл час. Всичко се задвижи отново. Влакът закъсняваше.

Все още не валеше сняг, но мирисът издаваше, че скоро щеше да започне виелица. Всичко наоколо бе покрито с отпъкан сняг. Полята се стелеха пред погледа, ширнали се чак докъдето се сливаха с черния хоризонт, без да разкрият дори едничка подробност. Голи шубраци стърчаха над снежната белота, остри като бръсначи. Гарваните кълвяха нещо сред пустошта. Реката бе почерняла като втвърден нефт.

Кой твърди, че адът трябва да бъде огнен, помисли си Ралф Труит, докато чакаше на перона на малката гара сред замръз-

налото мъртвило, с дрехи в убити цветове. Адът спокойно можеше да се окаже място също като това. С всяка минута ставаше все по-тъмно. Студът щипеше, готов да изтръгне плътта от костите.

Както бе застанал наред тълпата, той усети как го притиска безмерна самота. Бе завладян от чувството, че сред необятната ледена шир, където минаваше животът му – всеки работник бе в нужда, всяко сърце очакваше нещо от него, – всеки имаше причина да съществува и свое място. Сред студа и горчилката в този свят за него нямаше нито едно местенце, на което да се установи.

Ралф Труит погледна сребърния си часовник. Да, влакът закъсняваше. Очите около него се вглеждаха безмълвно; те знаеха. Разчиташе днешният влак да пристигне навреме. На минутата, беше им казал той. Беше поръчал точност, както друг мъж би поръчал пържолата опечена по негов вкус. Сега стоеше като пълен глупак и всички го наблюдаваха. И наистина беше глупак. Беше се провалил дори в тази дреболия. Нищо нямаше да излезе от миниатюрната искрица надежда.

Той бе от мъжете, свикнали да получават онова, което искаха. След първите главозамайващи загуби преди двайсет години – съпруга, деца, най-съкровениите му надежди и последните вихрени мечти – той бе осъзнал, че непоколебимостта в очакванията му е единствената защита от ужаса, който се опитваше да го подчини. През повечето време се получаваше. Беше неотстъпчив и упорит човек и хората от града уважаваха тези качества, дори се страхуваха от тях. А ето че сега влакът закъсняваше.

Събралите се на перона обикаляха, бдяха, старяха се да си придадат нехаен вид, сякаш бяха дошли с друга цел, не да чакат влака на Ралф Труит, който закъсняваше. Подмятаха си качачки. Смеяха се. Говореха тихо от уважение към провала на Ралф Труит, на който бяха свидетели. Влакът закъсняваше. Усещаше се мирис на сняг. Снежната виелица щеше да се из-

вие всеки момент. Както всяка пролет, когато жените от града, сякаш отзовали се на таен сигнал, обличаха летните си рокли още преди настъпването на първия горещ ден, така и през зимата имаше един ден, когато студът вадеше остър нож, преди да нанесе първата си рана. Този ден бе днес – 17 октомври 1907. Едва четири часът и вече бе почти тъмно.

Насъбралите се следяха с едно око времето, докато с другото не изпускаха Ралф. Чакаха, наблюдаваха как Ралф чака, споглеждаха се всеки път, когато Ралф сведеше поглед към сребърния си часовник. Влакът закъсняваше.

Заслужава си го, мислеха си някои, повечето мъже, докато мислите на други, повечето жени, бяха по-благородни. Може пък да се получи, казваха си те, след толкова години.

Ралф знаеше, че го обсъждат, знаеше какво изпитват към него, изричаха на глас обърканите си чувства, когато минаваше покрай тях и докосваше изискано шапката си с онази вежливост, която се опитваше да показва на света всеки божи ден. Забелязваше отношението в погледите им. Виждаше го всеки ден без изключение. Почтително изречените думи, неизбежния кикот, след като до един знаеха миналото му. Случваше се някой да прошепне мили думи, тъй като у Ралф имаше нещо, което трогваше състрадателните сърца.

Ралф отдавна бе научил, че тайната е да не се предава. Не прегърбвай рамене в студа, не потропвай с крака, не духай в свитите от студ длани да ги стоплиш. Тайната бе да се отпуснеш на студа, да приемеш, че е настъпил и че ще остане още дълго. Важното бе да му се оставиш, както би се оставил да те подеме топлият пролетен вятър. Тайната бе да се превърнеш в част от него, за да не се окаже, че в края на тежък мразовит ден раменете ти са сковани и болят, а ръцете – почервенели от студа.

Има неща, от които можеш да избягаш, мислеше си той. От повечето няма как, като например от студа. Човек не може да избяга от лошото, което се случва. Губиш любовта. Нахлу-

ва разочарование. Чуваш плющенето на ужасния камшик на трагедията.

Затова Ралф не помръдваше, изпъчил гърди, без да обръща внимание на студа, неуязвим на прошепнатите клюки, випил поглед в релсите, които се губеха в далечината. Бе изпълнен с надежда, не можеше да повярва, че в гърдите му е нахлула надежда, същата тази надежда му помагаше да повярва, че изглежда добре, че не е прекалено стар, нито прекалено глупав или прекалено непреклонен. Надяваше се безпокойството в душата му, безнадеждната му самота да се задържат само този час, докато снегът започне да се сипе и после ги затрупа, докато ги превърне в невидими.

Беше се старал да бъде добър човек и съвсем не беше лош. Беше си наложил да не дава воля на желанията си след първия път, когато бе пожелал нещо и го бе изгубил. Сега обаче искаше нещо и силата на желанието го изненада и същевременно вбеси.

Докато се обличаше у дома, преди да дойде на гарата, Ралф забеляза отражението си в едно от огледалата. Образът го шокира. Остана поразен, когато разбра какъв отпечатък са оставили на лицето му скръбта и унижението. Толкова много години, отдадени на омраза и ярост, на съжаления.

Вкъщи, преди да дойде тук, посегна да закопчае копчето на яката и да затегне възела на вратовръзката; правеше го всяка сутрин, нагласяваше, изпъваше, обръщаше специално внимание като изтънчен и много взискателен мъж. И все така, докато не се погледна в огледалото и не забеляза изписалата се по лицето му, разкъсвана от тревоги надежда; не си бе представял на никакъв етап от това глупаво начинание, че моментът наистина ще настъпи и накрая няма да му стигнат сили, за да издържи. Точно тази мисъл го притисна, когато се вгледа в осеяното с тънки като паяжини бразди огледало и съзря лицето с увиснали бузи. Нямахше да успее да издържи, ако болката се пробудеше отново. През отминалите години бе преживял смърт и грозно

унижение. Бе продължил напред, потъпквайки всички инстинкти, за които сърцето му нашепваше. Сутрин ставаше, отиваше в града, хранеше се, ръководеше бизнеса на баща си, посрещаше трудностите, които съпътстваха работата, бремето на чуждия живот, макар да се стараше да избегне всичко това. Все си мислеше, че лицето му изпраща определен сигнал: всичко е наред. Всичко върви добре. Нищо не се е объркало.

Ала тази сутрин, застанал пред огледалото, осъзна, че е невъзможно, че той е единственият заблуден. Едва сега си даде сметка, че се вълнува, че всичко около него има значение.

Тези хора и децата им се разболяваха. Съпругите и съпрузите им не ги обичаха или напротив, много държах на тях, докато Ралф бе обсебен от сексуалния акт, от сексуалния живот – скрит, колкото и да беше необятен, под дрехите им. Похотта на другите. Те се докосваха. Децата им умираха, понякога съвсем неочаквано – случваше се на цели семейства само за месец – или от дифтерит, или от тиф, някои от инфлуенца. Съпрузите и съпругите им полудяваха за една нощ в студа, подпалваха домовете си без причина или застрелваха роднините, когато собствените им деца умираха. Разкъсваха дрехите си пред хората, уринираха наред улицата, изхождаха се в църквата, гърчеха се като змии. Посягаха на съвършено здрави животни, подпалваха обори. Всяка седмица съобщаваха за подобни случки във вестниците. Всяка седмица се случваше нова трагедия, появяваше се ново и напълно необяснимо отклонение от обичайното.

Накисваха дрехите си в нафта, приближаваха се лекомислено до огъня и лумваха в пламъци. Поглъщаха отрова. Даваха отрова и на близките си. Раждаха им се дъщери от собствените им дъщери. Вечер си лягаха напълно нормални, а на сутринта се оказваше, че са полудели. Бягаха надалече. Бесеха се. Случваха се и такива неща.

И на фона на всичко това Ралф си бе въобразявал, че лицето и тялото му са напълно безизразни, че е справедлив към

хората, че проявява състрадание към мъките и чудатите им несподи. Когато си лягаше, се стараше да не мисли за това, но ето че тази сутрин се събуди и видя истината, дължимото, което бе платил.

Кожата му бе посивяла, косата му висеше безжизнена, потънка, отколкото я помнеше. Ъгълчетата на устата му и очите му бяха увиснали, врязали се дълбоко от проявите на високомерна любезност и преживяната мъка. Вирна глава в опит да обърне внимание на застаналите прекалено близо, които говореха твърде високо. Всичко това бе очевидно, породено от ужасяващата тишина в сърцето му. Всички го забелязваха. Не бе успял да скрие абсолютно нищо. Беше се проявил като истински глупак.

А пък едно време се влюбваше на всеки ъгъл. Бе готов да се предаде на очарованието, щом зърнеше нещо толкова незначително като закачлива панделка върху женска шапка. Игрива стъпка, прошумоляване на пола, скрити в кожена ръкавица пръсти, замахнали леко, за да пропъдят муха, бръмнала пред обсипан с лунички нос, навремето бяха напълно достатъчни да накарат сърцето му да препуска. То трепваше от радост. Предаваше се на красиви, безцеремонни очаквания. Бе така обсебен от любовта, че цялото му тяло тръпнеше болезнено. Сега обаче бе изгубил вкуса си към романтика, а щом видя образа си в огледалото, го прободоха ревност и съжаление за младия сладострастник, какъвто бе навремето.

Спомни си първия път, когато видя голата ръка на зряла жена. Спомни си и първия път, когато жена разпусна косата си единствено за него, никога нямаше да забрави пищния водопад, аромата на сапун и лавандула. Помнеше всички мебели в стаята. Помнеше и първата целувка. Всичко това му бе харесало. Едно време то бе всичко за него. Да задоволи гладния копнеж на тялото си бе смисълът на живота му.

Не можеш да живееш дълго с безнадеждността, преди да ѝ се предадеш напълно. Беше на петдесет и четири и отчаяние-

то го бе поразило като инфекция, а той дори не бе усетил кога. Не можеше да посочи точния момент, когато надеждата бе напуснала сърцето му.

Хората в града кимаха с уважение, докато ситнеха около него.

– Добър вечер, господин Труит.

Не успяваха да се сдържат.

– Влакът малко закъснява, а, господин Труит.

Как само му се искаше да вдигне ръка, да ги удари, да им нареди да си вървят, да го оставят на мира. Те, разбира се, знаеха. Нали се пращаха телеграми и пари, после билет. Те знаеха всичко.

Познаваха целия му живот, още от времето, когато беше бебе. Мнозина, всъщност повечето, работеха за него в леярната, караха дървен материал, копаеха в мината, купуваха и продаваха или отчитаха продажбите и наемите. Онези, които не работеха за него, не се занимаваха с нищо, освен с отчайващо тежката работа в необлагородените райони, която помагаше на тъпоумните и мързеливите да преживяват в този суров климат.

Той знаеше, че някои наистина са мързеливи. Някои проявяваха жестокост към съпругите и децата си, а пък жените изневеряваха на скучните си трудолюбиви съпрузи. Зимите тук бяха прекалено дълги и никой не очакваше останалите да издържат.

За някои нормалният живот се превръщаше в кошмар. Те гладуваха до смърт през ужасните зими. Оттегляха се от обществото и заживяваха сами в разнебитени бараки в горите. Откриваха ги проточили лиги, голи и ги предаваха на приюта за умопобъркани в Мендота, където ги увиваха в ледено студени чаршафи, пускаха им ток, докато разумът им не се върнеше или не млъкнеха завинаги. Случваха се и такива неща.

Все повече хора издържаха, все по-малко се предаваха; повече хора оставаха, по-малко си тръгваха. Пътят на онези,

които оставаха, както луди, така и нормални, рано или късно се пресичаше с този на Ралф Труит. А пък Ралф Труит продължаваше напред в студа, обгърнат от ужасяващата си самота.

– Ще натрупа сняг – предупреждавах я те.

– Вече се стъмни – сочеха. Беше едва четири, а вече бе тъмно.

– Добър вечер, Ралф, господин Труит. По всичко личи, че ще ни затрупа. Така пише в алманаха.

Какви ли незначителни дреболии не измисляха, за да мине времето, за да установят човешка връзка с него. Всеки разговор с него трябваше да бъде предварително премислен, подреден и разгледан от всички страни много преди думите да бъдат изречени, запомнен и предаден на останалите, след като събеседникът си тръгнеше.

Днес видях господин Труит, сигурно казваха на съпругите си, защото малцина се осмеляваха да изрекат името му по друг начин. Беше много внимателен, разпита ме за теб и децата. Помни имената на всичките.

Мразеха го, имаха нужда от него, затова му прощаваха. Когато съпрузите негодуваха, че мръсникът бил истински кождер, че копелдакът с копелдак бил скръндза, жените отвръщаха:

– Е... нали знаеш... той си има проблеми.

Разбира се, че знаеха. Нямахме човек, който да не знае.

Той спеше сам. Лежеше в мрака и си представяше всички тези хора. Докато бе сам в мрака, си представяше живота им.

Съпрузите се обръщаха към жените си и желанието се възпламеняваше у тях, също като експлозия. Ралф си представяше живота им, желанията им, разпалени от най-обикновена нощница от муселин. Единайсет деца, някои имаха дори по тринайсет: девет мъртви, четири оцелели, шест живи, седем мъртви.

Мислите на Ралф Труит препускаха в нощната тъма и подреждаха безумна плетеница от смърт и раждане, лумваше ек-

стазът, породен от представата за сексуалния акт и рожбите на този акт. Кожата докосва в мрака кожа, през деня скрита под тежките неудобни дрехи. Представяше си как съпругът бърза да се отпусне на затоплените чаршафи, за да се почувства отново млад, млад и влюбен дори само за петнайсет минути в тъмното, докато лежи с изтощената жена, която през същите тези кратки минути се чувства като красиво младо момиче с лъскава сплетена коса, готова да се посмее и повесели. В тъмното той мислеше единствено за секс.

През повечето нощи Ралф издържаше. Някои нощи обаче не успяваше. Тогава лежеше притиснат от тежестта на похотта, която си представяше, че се вихри около него, желанията се удовлетворяваха, неизказаното физическо благоразположение се проявяваше дори между хора, които денем не можеха да се понасят.

Във всеки дом, удивяваше се той, животът на хората е различен. Във всяко легло правят секс. Минаваше по улиците на града всеки ден, върху всяко лице забелязваше простичките благодеяния, които бяха извършили за половинката си в тъмното и си казваше, че той е единственият сред тях, който не се нуждаеше от същото, за да продължи напред.

Ходеше на сватбите и погребенията им. Ставаше съдник, когато се караха, изслушваше размишленията им. Назначаваше ги на работа и ги уволняваше, и не ги изпускаше от поглед, докато опипваха пътя си в мрака в търсене на утеха, така че когато слънцето се покажеше, те продължаваха живота си.

Същата тази сутрин пред огледалото той видя лицето си и това бе лице, което не искаше да го виждат другите. Страстният му копнеж и неутолимата самота не бяха мъртви. А хората около него не бяха слепи. Сигурно през изминалите години са били не по-малко ужасени от него отколкото тази сутрин.

В джоба си бе пхнал писмото, с което бе получил снимката на обикновена жена, която не познаваше, поръчана също

като чифт ботуши от Чикаго, и на тази снимка бе бъдещето на Ралф и нищо друго нямаше значение. Дори срамът му, докато стоеше сред зяпналата го тълпа и чакаше закъснелия влак, бе изместен, защото бе поел нанякъде, без да има представа накъде ще го отведе тази посока и защото не можеше да си позволи, след като го стрелкаха многобройни очи, да извърне поглед или да промени решението, взето много преди да осъзнае какво означава.

Влакът щеше да дойде, рано или късно, и всичко случило се преди пристигането му щеше да е преди, а всичко, което го очакваше по-късно, щеше да е после. Вече бе прекалено късно да спре. Миналото му щеше да се превърне в поредица от събития, тласнали го към този отчаян акт на надежда.

Беше мъж на петдесет и четири години, който бе останал шокиран от собственото си лице и след малко дори това състояние щеше да бъде заличено. Позволи си да повярва в тази надежда.

Всички искаме простички неща, каза си той. Независимо от онова, което имаме, или от децата, които умират, искаме да изпитаме наивната необременена от нищо любов. Не искаше прекалено много, когато пожелаваше да е като другите и да се опре на нещо, което силно желае.

В продължение на двайсет години никой не му бе пожелал лека нощ, когато гасеше лампата, преди да си легне да спи. Нямаше кой да го поздрави с добро утро, когато отвореше очи в ранни зори. В продължение на двайсет години не го бе целувала жена, чието име знаеше, въпреки това дори в момента, когато снегът започваше да се сипе, той си спомни усещането, мекотата на отдадените устни, сладката жажда.

Съгражданите му го наблюдаваха. Не че имаше някакво значение. Бяхме там, щяха да разказват те на деца и съседи. Бяхме там. Видяхме я, когато слизаше от влака първия път, а тя слезе от влака само три пъти. Бяхме там. Видяхме го, когато я видя за пръв път.

Стискаше писмото в ръка. Беше го научил наизуст.

Уважаеми господин Труит,

Аз съм съвсем обикновена честна и почитена жена. Видяла съм много от света по време на пътешествията с татко. Докато вършех мисионерска работа, видях света такъв, какъвто е, и не храня илюзии. Виждах да са бедните, виждах да са богатите и не вярвам, че ги дели бездна, тъй като богатите са гладни също както и бедните. Гладни са за Господ.

Станах свидетелка на неопишуемо морално падение. Видях какво е причинил светът на света и не мога да понеса да продължа живота си в този свят. Сега вече знам, че не мога да сторя нищо, Господ също е безсилен.

Не съм ученичка. Цял живот бях дъщеря и отдавна загърбих надеждата да стана съпруга. Знам, че не предлагате любов, а и аз не търся любовта, ами дом и съм готова да приема онова, което предлагате, защото не искам нищо повече. Не приемайте думите ми като намек, че омаловажавам предложението ви. Опитвах се да кажа, че добрината и милосърдието са ми достатъчни. Те са всичко в сравнение с онова, което видях и ако ме искате, съм готова да дойда при вас.

Беше изпратила и своя снимка и той опипа с палец подгънато ъгълче, докато поздравяваше с леко повдигане на шапката поредния любопитен и с крайчеца на окото си забеляза, че още един преценява необичайно строгия му черен костюм, яки ботуши и балтон с кожена яка. Палецът му се плъзна по лицето ѝ. Представи си я, нито красива, нито обикновена. Големите ѝ бистри очи гледаха право към обектива на фотографа без следа от притворство. Беше облечена в семпла

рокля, гарнирана със съвсем обикновена платнена яка, самата тя обикновена жена, която отчаяно се нуждаеше от съпруг и бе готова да се омъжи за непознат, двайсет години по-възрастен от нея.

Той не ѝ изпрати снимка, а и тя не поиска. Вместо това ѝ изпрати билет, изпрати го до християнското общежитие в мръсния смрадлив град Чикаго, където тя живееше и ето че сега той чакаше, богат мъж в малко градче, сковано от студ, в самото начало на зимата в Уисконсин през 1907 година. Ралф Труит чакаше влака, който щеше да доведе Катрин Ланд при него.

Ралф Труит бе чакал дълго. Щеше да почака още малко.